

Παροχή επιστημονικής άποψης της Επιτροπής «Φύση 2000» ως προς το «Σχέδιο Απομάκρυνσης Λύκων από την Πάρνηθα».

Διαβιβαστικό έγγραφο: ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/53107/1299 της 16ης/05/2025 της Δ/νσης Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος και Βιοποικιλότητας του ΥΠΕΝ

Ημερομηνία: Αθήνα, 4 Ιουνίου 2025

Η Επιτροπή Φύση 2000 ενημερώθηκε από επιστολή του Γενικού Γραμματέα Περιβάλλοντος και Υδάτων κ. Πέτρου Βαρελίδη για την εισαγγελική παραγγελία αναφορικά με την απομάκρυνση και μεταφορά των ατόμων λύκου της περιοχής Πάρνηθας προς ορεινούς όγκους της Βόρειας Ελλάδας και κλήθηκε να διατυπώσει επιστημονική άποψη για:

1. Την επιστημονική ορθότητα της επιχείρησης απομάκρυνσης και μεταφορά των λύκων.
2. Την τεχνική δυνατότητα υλοποίησης της επιχείρησης.
3. Το «Σχέδιο Απομάκρυνσης Λύκων από την Πάρνηθα. – Πρώτες προσεγγίσεις για Εφαρμογή Πιλοτικής Διαχείρισης» (σσ. 4), το οποίο συντάχθηκε από την Κυνηγετική Συνομοσπονδία Ελλάδος.

Υπ' όψιν της Επιτροπής τέθηκαν:

1. Έγγραφο της Γενικής Γραμματείας Περιβάλλοντος και Υδάτων με θέμα «Εκτίμηση συμβατότητας του «Σχεδίου Απομάκρυνσης Λύκων από την Πάρνηθα» με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (Άρθρο 16)»
2. Έγγραφο της Γενικής Διεύθυνσης Δασών με θέμα «Υποβολή προτάσεων και παρατηρήσεων επί της πρότασης «Σχέδιο Απομάκρυνσης Λύκων από την Πάρνηθα – Πρώτες προσεγγίσεις για Εφαρμογή Πιλοτικής Διαχείρισης».
3. Έγγραφο της Κυνηγετικής Συνομοσπονδίας Ελλάδος (αρ. πρωτ. 712/7-5-25) με θέμα «Διαβίβαση πρότασης διαχειριστικού σχεδίου για την απομάκρυνση λύκων από τον Εθνικό Δρυμό Πάρνηθας».

4. Το «Σχέδιο Απομάκρυνσης Λύκων από την Πάρνηθα - Πρώτες προσεγγίσεις για Εφαρμογή Πιλοτικής Διαχείρισης» (σσ. 4) όπως συντάχθηκε από την Κυνηγετική Συνομοσπονδία Ελλάδος.
5. Το «Σχέδιο Απομάκρυνσης Λύκων από την Πάρνηθα - Αναλυτική προσέγγιση για Εφαρμογή Πιλοτικής Διαχείρισης» (σσ. 70) όπως συντάχθηκε από την Δ' Κυνηγετική Ομοσπονδία Στερεάς Ελλάδος.

Επιπλέον, η Επιτροπή έλαβε υπ' όψιν την ανακοίνωση επί του θέματος της Ελληνικής Ζωολογικής Εταιρείας, της καθ' ύλην αρμόδιας επιστημονικής εταιρείας σε θέματα ζωολογίας, την ανακοίνωση του Ινστιτούτου Δασικών Ερευνών του ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ, κρατικού φορέα που εστιάζει σε ζητήματα δασικών μελετών, καθώς και τις ανακοινώσεις των μη κυβερνητικών οργανώσεων ΚΑΛΛΙΣΤΩ και ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ. Η Επιτροπή δεν είχε πρόσβαση στο έγγραφο της εισαγγελικής παραγγελίας.

Από την ημερομηνία διαβίβασης των εγγράφων (16/5/2025), η Επιτροπή εξέτασε αναλυτικά και σε βάθος τα έγγραφα που έλαβε. Κατά την Συνεδρίαση της 21^{ης}/5/2025 που συγκλήθηκε εκτάκτως ειδικά για αυτό το σκοπό, τα μέλη της Επιτροπής είχαν την ευκαιρία να συζητήσουν διεξοδικά τις επιστημονικές, τεχνικές και επιχειρησιακές πτυχές του ζητήματος. Προκειμένου η Επιτροπή να λάβει εξειδικευμένη ενημέρωση ώστε να βοηθηθεί στο έργο της, ο Πρόεδρος κάλεσε τον Δρ. Γιώργο Ηλιόπουλο, ως τον πλέον ειδικό επιστήμονα στην Ελλάδα στη βιολογία του λύκου, Επιστημονικό Συνεργάτη της μη κυβερνητικής οργάνωσης ΚΑΛΛΙΣΤΩ, ο οποίος απέστειλε και σχετικό υπόμνημα στην Επιτροπή. Επίσης, προκειμένου να εκτιμήσει τις επιχειρησιακές ιδιαιτερότητες του εγχειρήματος της μετεγκατάστασης λύκων, η Επιτροπή κάλεσε τον Δρ. Αλέξανδρο Καραμανλίδη, Διευθυντή της περιβαλλοντικής οργάνωσης ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ η οποία έχει μακρά εμπειρία από συλλήψεις, χειρισμούς και μετακινήσεις λύκων εντός της Ελλάδας. Τα μέλη της Επιτροπής έθεσαν ερωτήσεις και ζήτησαν διευκρινήσεις από τους ειδικούς επιστήμονες. Κατά την Συνεδρίαση της 4^{ης}/6/2025 που συγκλήθηκε εκτάκτως ειδικά για αυτό το σκοπό, τα μέλη της Επιτροπής εξέτασαν αποκλειστικά το «Σχέδιο Απομάκρυνσης Λύκων από την Πάρνηθα - Αναλυτική προσέγγιση για Εφαρμογή Πιλοτικής Διαχείρισης» (σσ. 70) όπως συντάχθηκε από την Δ' Κυνηγετική Ομοσπονδία Στερεάς Ελλάδος.

Έπειτα από εξέταση των υπηρεσιακών εγγράφων, των ανακοινώσεων των επιστημονικών φορέων και την εμπεριστατωμένη ενημέρωση από τους εξειδικευμένους επιστήμονες ακολούθησε συζήτηση με την ολοκλήρωση της οποίας τα μέλη της Επιτροπής ομόφωνα κατέληξαν στα ακόλουθα:

1. Η απομάκρυνση και μεταφορά των ατόμων λύκου της περιοχής Πάρνηθας είναι **επιστημονικά αδόκιμη**. Ο λύκος ήταν βασικό συστατικό στοιχείο της βιοποικιλότητας της Πάρνηθας και αποτελούσε τον κορυφαίο κρίκο του τροφικού πλέγματος της περιοχής. Παρόν στην Πάρνηθα έως τις αρχές της δεκαετίας του 1960, το είδος εξέλειψε έπειτα από εξαντλητικό, έως τελευταίου ατόμου, κυνήγι ακολουθώντας την παρωχημένη και επιστημονικά μη αποδεκτή πολιτική της επικήρυξης αυτόχθονων ζωικών ειδών που

εφαρμοζόταν έως τις αρχές της δεκαετίας του 1990. Η απομάκρυνση και μεταφορά του λύκου **αντιβαίνει στις φυσικές διεργασίες** μέσω των οποίων το είδος επαναποίκισε την Πάρνηθα και οι οποίες, εάν ο υφιστάμενος πληθυσμός του λύκου απομακρυνόταν, θα οδηγούσαν σε εκ νέου εγκατάσταση καινούργιων πληθυσμών λύκου. Η απώλεια του λύκου από την Πάρνηθα απορύθμισε την ισορροπία του συστήματος, στοιχείο που έγινε έντονα εμφανές μετά την μεγάλη πυρκαγιά του 2007 που είχε ως παράπλευρη συνέπεια την υπέρμετρη αύξηση του πληθυσμού των ελαφιών τα οποία εκμεταλλεύτηκαν την φυσική αναγέννηση του καμένου δάσους. Ο πυκνός πληθυσμός των ελαφιών οδήγησε στην εγκατάσταση του λύκου στην Πάρνηθα, καθώς το είδος ανακάμπτει και επεκτείνει την επικράτεια του σε νοτιότερα σημεία της χώρας. Με την επανεγκατάσταση του λύκου αποκαταστάθηκε και η οικολογική ισορροπία στο οικοσύστημα της Πάρνηθας. Το οικολογικό κενό που θα (ξανα)προέκυπτε από πιθανή απομάκρυνση του λύκου, θα καλυφθεί άμεσα όσο υπάρχει αφθονία τροφής για τον κορυφαίο θηρευτή της Πάρνηθας.

2. Η απομάκρυνση και μεταφορά των ατόμων λύκου της περιοχής Πάρνηθας είναι πρακτικά ανέφικτη και τεχνικά τόσο απαιτητική που καθίσταται αδύνατη.
Συγκεκριμένα:

- Α. Όλες οι μέθοδοι παγίδευσης απαιτούν ικανό χρονικό διάστημα για να αποδώσουν. Η σύλληψη μεγάλου αριθμού ζώων σε εκτεταμένο χωρικό σύστημα θα απαιτούσε πάρα πολύ χρόνο. Η επί του πεδίου εμπειρία δείχνει ότι η παγίδευση λύκου είναι ιδιαίτερα δύσκολη καθώς τα ζώα, λόγω ιδιαίτερης συμπεριφοράς, είναι επιφυλακτικά και δεν συλλαμβάνονται εύκολα από τις διαφόρων τύπων παγίδες. Επιπρόσθετα, η τυχαία σύλληψη και απομάκρυνση ατόμων μπορεί να έχει απρόβλεπτες συνέπειες στην κοινωνική δομή των λύκων και στη θηρευτική πίεση στο ελάφι.
- Β. Θα πρέπει να τοποθετηθεί σε κατάλληλα σημεία ένας πολύ μεγάλος αριθμός παγίδων, πολλαπλάσιος του αριθμού των λύκων προς σύλληψη, ο οποίος αυξάνεται ακόμη περισσότερο εάν ληφθεί υπ' όψιν η μεγάλη έκταση του συστήματος της Πάρνηθας.
- Γ. Οι παγίδες θα πρέπει να ελέγχονται καθόλη τη διάρκεια του εικοσιτετράωρου, είτε εκ του σύνεγγυς είτε εξ αποστάσεως με χρήση καμερών, επιχειρησιακό στοιχείο που απαιτεί τέσσερις βάρδιες προσωπικού μόνο για την επόπτευση.
- Δ. Σε κάθε περίπτωση επιτυχούς παγίδευσης, θα πρέπει να κινητοποιείται άμεσα ομάδα προσωπικού με όλες τις απαιτούμενες ειδικότητες ώστε να αναισθητοποιηθεί ο λύκος, να μεταφερθεί σε κατάλληλα διαμορφωμένο χώρο αιχμαλωσίας όπου θα παραμείνει έως ότου ολοκληρωθούν οι αιματολογικές αναλύσεις για τον εντοπισμό πιθανών μολυσματικών παραγόντων.
- Ε. Με την ολοκλήρωση όλων των αναλύσεων και εξετάσεων του ζώου, θα πρέπει να οργανώνεται μεταφορά του ακολουθώντας συγκεκριμένα και αυστηρά πρωτόκολλα, με τη συνοδεία πάντα κατάλληλα εκπαιδευμένου προσωπικού.
- ΣΤ. Της απελευθέρωσης του ζώου θα πρέπει να έχει προηγηθεί εκτίμηση της φέρουσας ικανότητας του οικοσυστήματος που θα το υποδεχτεί καθώς και η αξιολόγηση των

πιθανών οικολογικών συνεπειών που μπορεί να προκαλέσει, καθώς επίσης και επαρκής ενημέρωση και διαβούλευση με τις τοπικές κοινότητες και φορείς.

Ζ. Μετά την απελευθέρωση του ζώου θα πρέπει για ικανό χρονικά διάστημα να παρακολουθείται η ένταξή του στο νέο οικοσύστημα και η συμπεριφορά που θα υιοθετήσει εκεί.

Η. Η παγίδευση, η διατήρηση σε αιχμαλωσία (για το διάστημα που απαιτείται για τη εργαστηριακές αναλύσεις και εξετάσεις) και η απελευθέρωση εγκυμονούν κινδύνους για τα προς μεταφορά άτομα λύκου: τραυματισμοί κατά την παγίδευση, αυτοτραυματισμοί κατά την προσπάθεια απελευθέρωσης του ίδιου του ζώου από τις παγίδες, ισχυρό στρες με όρους φυσιολογίας κατά την αιχμαλωσία και τη μετακίνηση, τροποποιημένες συμπεριφορές των ζώων στο νέο τους περιβάλλον καθώς πρόκειται για είδος που ζει στο πλαίσιο ιδιότυπων κοινωνικών δομών.

Θ. Η παγίδευση και η απελευθέρωση είναι αναμενόμενο να προκαλέσουν προβλήματα στα οικοσυστήματα αφετηρίας (Πάρνηθα: εκ νέου απορρύθμιση της οικολογικής ισορροπίας η οποία μάλιστα εντείνεται λόγω της αυξημένης παρουσίας αγριογούρουνων, είδος που επί μακρόν επίσης είχε εκλείψει από το συγκεκριμένο οικοσύστημα) και υποδοχής (περιοχές της Βόρειας Ελλάδας: όπου υπάρχουν ήδη πληθυσμοί λύκων αλλαγή στη δυναμική των αγελών, αύξηση της θηρευτικής πίεσης στα εκεί οικοσυστήματα, ισχυρή πιθανότητα διάδοσης λοιμωδών νοσημάτων – όπως η λεισμανίαση - λόγω διαφορετικού μολυσματικού φορτίου και δραματική μεταβολή της οικολογικής ισορροπίας όπου δεν υπάρχουν λύκοι).

Ι. Για όλα τα επί μέρους επιχειρησιακά στάδια απαιτούνται πολλές ομάδες ειδικά εκπαιδευμένου προσωπικού με δεκάδες στελέχη το οποίο δεν διαθέτει η χώρα.

3. Το αναλυτικότερο, σε σχέση με το αρχικά παραληφθέν, «Σχέδιο Απομάκρυνσης Λύκων από την Πάρνηθα - Αναλυτική προσέγγιση για Εφαρμογή Πιλοτικής Διαχείρισης» που καταρτίστηκε, όπως συνάγεται από την ονομασία του σχετικού αρχείου, από την Δ' Κυνηγετική Ομοσπονδία Στερεάς Ελλάδας, περιγράφει αναλυτικά το εγχείρημα και αναδεικνύει τις δυσκολίες που συνεπάγεται η εφαρμογή του. Καλύπτει δε πολλές επιχειρησιακές πτυχές του εγχειρήματος. Η Επιτροπή συμφωνεί με τις διαπιστώσεις του Σχεδίου όπως διατυπώνονται: *«το οικονομικό κόστος της μετεγκατάστασης είναι δυσανάλογο για μια προσωρινή λύση, δεδομένης της βέβαιης επαναποίκησης. Οι τεχνικές δυσκολίες καθιστούν την επιχείρηση εξαιρετικά πολύπλοκη»*. Παρότι όμως το Σχέδιο υπογραμμίζει την *«αναπόφευκτη επαναποίκηση από γειτονικές περιοχές, την πρακτική αδυναμία σύλληψης όλων των λύκων, το δυσανάλογο οικονομικό κόστος και τις αναμενόμενες κοινωνικές αντιδράσεις»* καταλήγει στην πρόταση της μετεγκατάστασης του πληθυσμού. Το συλλογιστικό της συγκεκριμένης πρότασης βασίζεται σε πέντε σημεία στα οποία, πλην του πρώτου, η Επιτροπή διαφοροποιείται:

A. Συμμορφώνεται πλήρως με την εισαγγελική παραγγελία

B. Είναι νομικά επιτρεπτή σύμφωνα με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ και την εθνική νομοθεσία

Πρόκειται για μια παραδοχή που η Επιτροπή εκτιμά ότι **δεν ικανοποιείται**. Σύμφωνα με την ενωσιακή νομοθεσία ως ισχύει, ο λύκος περιλαμβάνεται στα Παραρτήματα II και IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ σύμφωνα με τα οποία πρόκειται για είδος ενωσιακού ενδιαφέροντος που απαιτεί προστασία και του οποίου η σύλληψη στη φύση και η εκμετάλλευση υπόκεινται, ενδεχομένως, σε διαχειριστικά μέτρα με την εξαίρεση των ελληνικών πληθυσμών βορείως του 39^{ου} παράλληλου. Οι νότια του παραλλήλου πληθυσμοί δεν υπόκεινται σε διαχειριστικά μέτρα αλλά απολαμβάνουν το καθεστώς αυστηρής προστασίας. Επιπλέον, η διατήρηση πληθυσμού 600 ατόμων λύκου, εξάπλωσής τους σε 179 κελιά (έκτασης 10x10 χιλιόμετρα) και διασφάλιση ενδιαιτήματος 14.000 τετ. χιλιομέτρων κάτω του 39^{ου} παραλλήλου αποτελούν ποσοτικούς στόχους που έχουν συμπεριληφθεί στους θεσμοθετημένους εθνικούς στόχους διατήρησης (τροποποίηση της υ.α. ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/30339/982/31.03.2021 με την υ.α. ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/ 18722/795/21.02.2023 Β' 1091/28.02.2023). Η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ προβλέπει τη δυνατότητα παρέκκλισης από το καθεστώς προστασίας μόνο εάν ικανοποιούνται αθροιστικά τρεις προϋποθέσεις:

1. Προκύπτει επαρκής και τεκμηριωμένος λόγος από τους περιοριστικά αναφερόμενους στο άρθρο 16 (π.χ. δημόσια ασφάλεια, σοβαρή ζημιά στην κτηνοτροφία, προστασία άλλων ειδών).
2. Δεν υφίσταται άλλη αποτελεσματική λύση.
3. Η παρέκκλιση δεν παραβιάζει τη διατήρηση, σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των πληθυσμών των συγκεκριμένων ειδών στην περιοχή της φυσικής του κατανομής

Η Επιτροπή εκτιμά ότι **δεν ικανοποιούνται αθροιστικά** οι τρεις αυτές παράμετροι (σύμφωνα με τις πρόνοιες της ΚΥΑ 33318/3028, ΦΕΚ Β 1289/28.12.1998).

Γ. Διασφαλίζει την επιβίωση και ευζωία των ζώων

Η παγίδευση, η σύλληψη, η αναισθητοποίηση, ο χειρισμός, η αιχμαλωσία, η μετακίνηση και η μετεγκατάσταση σε νέα οικοσυστήματα προκαλούν σοβαρές επιπτώσεις στην οικολογία, φυσιολογία και συμπεριφορά των ζώων και συνεπώς απέχουν πολύ από την διασφάλιση της επιβίωσης και ιδίως της ευζωίας τους.

Δ. Επιλύει προσωρινά το πρόβλημα της θηρευτικής πίεσης στο κόκκινο ελάφι.

Η ίδια η διατύπωση αυτής της θέσης υπονομεύει την πρόταση μετεγκατάστασης. Η θηρευτική πίεση από τον λύκο (δίχως να υπάρχει εκτίμηση για την πίεση από ομάδες αδέσποτων σκύλων καθώς και την πίεση που προκαλείται από την λαθροθηρία) θα μπορούσε να ελαττωθεί (αν και η σύλληψη του συνόλου των λύκων μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα είναι απίθανη, οπότε η ένταση της πίεσης απλά θα μετριαστεί κατά τι) αλλά αυτή η ελάττωση θα συμβεί πράγματι σε προσωρινή βάση και συνεπώς δεν

αποτελεί λύση αλλά μετάθεση του ζητήματος της πτωτικής τάσης του πληθυσμού του ελαφιού.

Ε. Είναι τεκμηριωμένη μέθοδος με διεθνή εμπειρία επιτυχούς εφαρμογής σε ανεκτά ποσοστά.

Η μέθοδος της μετεγκατάστασης έχει εφαρμοστεί σε ορισμένες περιπτώσεις, σε περιορισμένη όμως κλίμακα με αμφισβητούμενα αποτελέσματα και είναι αντικείμενο ισχυρού επιστημονικού αντίλογου, έντονων κοινωνικών αντιδράσεων και νομικών περιπλοκών.

Το «Σχέδιο Απομάκρυνσης Λύκων από την Πάρνηθα - Αναλυτική προσέγγιση για Εφαρμογή Πιλοτικής Διαχείρισης» περιλαμβάνει διεξοδική ανάλυση του ζητήματος και καλύπτει πολλές επιχειρησιακές και τεχνικές πτυχές. Με την πρόθεση να ικανοποιηθεί η εισαγγελική παραγγελία, το Σχέδιο προκρίνει μια **επιστημονικά αδόκιμη προσέγγιση** παρότι, όπως αναφέρεται σαφώς στο κείμενό του, αποδέχεται την επιχειρησιακή αδυναμία υλοποίησής του και τον προσωρινό και αποσπασματικό χαρακτήρα της συγκεκριμένης προσέγγισης.

Η εισαγγελική παραγγελία αναφορικά με την απομάκρυνση και μεταφορά των ατόμων λύκου της περιοχής Πάρνηθας έχει ως στόχο την προστασία του κόκκινου ελαφιού και τη διασφάλιση της δημόσιας ασφάλειας. Η Επιτροπή δεν γνωρίζει και δεν έχει λάβει αναφορές για απειλές προς τη δημόσια ασφάλεια που να σχετίζονται με τον πληθυσμό των λύκων της Πάρνηθας. Η Επιτροπή **αντιλαμβάνεται και συμμερίζεται** την ανησυχία για την πτωτική τάση του πληθυσμού των ελαφιών της Πάρνηθας. Η απομάκρυνση των λύκων δεν αποτελεί την λύση στο συγκεκριμένο ζήτημα. Οι οικολογικές λειτουργίες είναι περίπλοκες, επηρεάζουν το οικοσύστημα εν συνόλω και δεν περιορίζονται σε διπολικά συστήματα. Οι δε πληθυσμιακές πυκνότητες των ζωικών ειδών υφίστανται μεταβολές μέσα στο χρόνο. Ο πληθυσμός του ελαφιού στην Πάρνηθα την δεκαετία του 1990 εκτιμάτο περί τα 150 άτομα, το 2014 περί τα 1.400 άτομα και το 2023 περί τα 200 άτομα. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να αναφερθεί ότι το ελάφι δεν χαρακτηρίζεται ως απειλούμενο είδος από την Ευρωπαϊκή Ένωση και δεν περιλαμβάνεται στα Παραρτήματα II και IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, ενώ η Διεθνής Ένωση για την Προστασία της Φύσης το κατατάσσει στην κατηγορία των ειδών Μειωμένου Ενδιαφέροντος. Στην Ελλάδα, το είδος αξιολογείται από τον εθνικό Κόκκινο Κατάλογο ως Κρισίμως Κινδυνεύον λόγω της πολύ περιορισμένης εξάπλωσής του.

Για την κατάρτιση ενός αποτελεσματικού και εφαρμόσιμου Σχεδίου Δράσης για το ελάφι (ν. 3937/2011, άρθρ. 10(2) και σύμφωνα με τις προδιαγραφές της υ.α. (ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/104707/2518 Β'4924/9.11.2020), εθνικής ή περιφερειακής κλίμακας

ειδικά για την ευρύτερη περιοχή της Πάρνηθας, θα πρέπει **άμεσα** να συγκροτηθεί εξειδικευμένη επιστημονική επιτροπή με τη συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και φορέων. Έργο της επιτροπής θα είναι να εξετάσει μέτρα ανάσχεσης της πτωτικής τάσης του πληθυσμού (επί παραδείγματι και όχι εξαντλητικά, βελτίωση του βιοτόπου του είδους, προστασία νεαρών ατόμων, δημιουργία πληθυσμών σε περιοχές όπου εξαπλωνόταν ιστορικά το είδος), να αναλύσει τα υπάρχοντα δεδομένα καθώς και εκείνα που θα προκύψουν από τα τρέχοντα προγράμματα που εκτελούνται στην Πάρνηθα («LIFE Wild Wolf, 2023-2027», «Καταγραφή της δυναμικής πληθυσμών του λύκου και του ελαφιού στην Πάρνηθα, 2025-2028», «Οικολογικοί διάδρομοι - Από τη χαρτογράφηση στην εφαρμογή, στοχεύοντας στη βελτίωση της βιωσιμότητας του πληθυσμού του κόκκινου ελαφιού στην Αττική-Βοιωτία, 2025-2026») και να προτείνει μόνιμα μέτρα ή/και, στην περίπτωση που αυτό κριθεί απαραίτητο, επείγοντα μέτρα, πιλοτικού ή μη χαρακτήρα και με σαφές βραχυπρόσθεσμο χρονοδιάγραμμα, αξιοποιώντας για τον σκοπό αυτό τα όσα προτείνονται στο πλαίσιο των προαναφερόμενων προγραμμάτων. Επίσης, θα πρέπει να υπάρξει μια όσο το δυνατόν πιο πλήρης εκτίμηση του **συνολικού πληθυσμού** των ελαφιών, όχι μόνο στα στενά όρια της προστατευόμενης περιοχής της Πάρνηθας, αλλά σε όλη την κατανομή του είδους σε Αττική και Βοιωτία. Σημαντική είναι ακόμη η αξιολόγηση της τωρινή φέρουσας ικανότητας της Πάρνηθας, όπως διαμορφώθηκε μετά τις πυρκαγιές του 2024.

Η εκτίμηση των πληθυσμών των λύκων στην Πάρνηθα αλλά και σε όλη την επικράτεια κρίνεται ομοίως επιτακτική. Θα πρέπει να σχεδιαστεί σε επιστημονική βάση Σχέδιο Δράσης για το λύκο για όλη τη χώρα (ν. 3937/2011, άρ. 10(2) και σύμφωνα με τις ως άνω προδιαγραφές), ώστε να αξιολογούνται τα επίπεδα πληθυσμών του είδους και να εξετάζεται η δυνατότητα παρεμβάσεων. Το Σχέδιο Δράσης θα πρέπει να βασίζεται σε εκτεταμένη δημόσια διαβούλευση με τις τοπικές κοινότητες και τους επιστημονικούς φορείς και σε αξιόπιστα στοιχεία τα οποία θα αναλυθούν με τις κατάλληλες επιστημονικές, κοινωνικές και οικονομικές προσεγγίσεις.

Η στρατηγική της ΕΕ για την βιοποικιλότητα έως το 2030 προβλέπει την ανάσχεση των υποβάθμισης των οικοσυστημάτων. Συγκεκριμένα *«η στρατηγική στοχεύει να θέσει τη βιοποικιλότητα της Ευρώπης σε τροχιά ανάκαμψης έως το 2030 και περιλαμβάνει συγκεκριμένες δράσεις και δεσμεύσεις»*. Η παρουσία του λύκου στην Πάρνηθα αποτελεί ακριβώς ένα τέτοιο παράδειγμα ανάκαμψης. Καταδεικνύει την ανθεκτικότητα των ελληνικών οικοσυστημάτων και αναδεικνύει την αποτελεσματικότητα των δράσεων προστασίας που θεσμοθέτησε η ελληνική πολιτεία. Με τον σχεδιασμό και την εφαρμογή των παραπάνω αναφερόμενων σχεδίων για το ελάφι και το λύκο, η Ελλάδα ακολουθεί την ενωσιακή στρατηγική και προστατεύει στην πράξη την βιοποικιλότητα.

Η Επιτροπή κλήθηκε να εκφράσει επιστημονική άποψη για το εάν η απομάκρυνση και μεταφορά των ατόμων λύκου της περιοχής Πάρνηθας προς ορεινούς όγκους της Βόρειας Ελλάδας είναι επιστημονικά ορθή, τεχνικά εφικτή και το σχέδιο μετακίνησης που κατατέθηκε εφαρμόσιμο. Η Επιτροπή κρίνει ότι η απομάκρυνση και μεταφορά των λύκων της περιοχής Πάρνηθας προς ορεινούς όγκους της Βόρειας Ελλάδας είναι **επιστημονικά αδόκιμη και τεχνικά και επιχειρησιακά ανεφάρμοστη** για τους λόγους που αναλύθηκαν παραπάνω.